

новых принципах, новой парадигме, учитывающей законы развития.

4. Выводы. Используя метод подобия и аналогий можно сделать вывод, что процессы, происходящие в социальных, экономических структурах аналогичны биологическим, физическим. Информация представляет собой главный движущий фактор в самоорганизующихся системах любого вида. Она определяет направление и основные фазы развития всех эволюционных процессов. Выбор наиболее эффективного варианта направления развития зависит от степени разумности человечества.

Эволюция человечества проходит определенные этапы: от разума генома клеток к творческому разуму человека. Эволюция человека связана также с эволюцией общества, которая предполагает усложнение структур – индивида, семьи, региона, страны, международных организаций и всего человечества. Эволюция человечества также предполагает усложнение потребностей – от потребностей, связанных с работой под-сознания: пища, выживание, размножение к потребностям связанными с работой сознания и надсознания.

Только комплексный подход, понимание целей, причинно-следственных связей может дать возможность прогнозирования и определения разумных действий, разработке программы, способствующей дальнейшей эволюции человечества.

На наш взгляд, глобализация – период, связанный с необходимостью объединения всего мирового сообщества для решения мировых проблем в период разбалансировки мировой системы, находящейся в точке бифуркации, поиска верного направления развития, определения общей стратегии развития мирового сообщества. При решении данной проблемы в дальнейшем последует развитие разных направлений, согласно закону разнообразия, но на новом уровне, основанных на новом мировоззрении.

Источники и литература

1. Амосов Н.М. Энциклопедия Амосова: Алгоритм здоровья. Человек и общество/ Н.М.Амосов. – М.: ООО «Изд-во АСТ»; Донецк: «Сталкер», 2002. – 461 с.
2. Глобалистика: Энциклопедия / Гл. ред. И.И.Мазур, А.Н.Чумаков: Центр научных и прикладных программ «ДИАЛОГ». – М.: ОАО Изд-во «Радуга», 2003.– 1328 с.
3. Дульнев Г.Н. «Энергоинформационный обмен в природе» //Физика сознания и жизни, космология и астрофизика. №4, 2004.
4. Кочетов Э.Г. Глобалистика: теория, методология, практика. – М.: Изд-во НОРМА, 2002. –672 с.
5. Князева Е.Н., Курдюмов С.П. Законы эволюции и самоорганизации сложных систем.- М.: Наука, 1994.- 229 с.
6. Пригожин И., Стенгерс Н. Порядок из хаоса. Новый диалог человека с природой. М.: Наука, 1986.
7. Фостер Р. Обновление производства: атакующие выигрывают. – М.: Прогресс, 1987. – 272 с.
8. Шарашов В.Е., Лиас. Рыцари с поднятым забралом. - Одесса: Автограф, 2004.- 588 с.

Маркевич К.Л.

СТРАТЕГІЯ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ТУРЕЧЧИНИ: МІЖНАРОДНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

Вступ. Туреччина – потужний субрегіональний лідер із власною системою інтересів. Розвиток відносин з Туреччиною є одним з головних пріоритетів України в південному напрямку. Вона є ключовою державою для України, оскільки через неї проходять найбільш зручні транспортні шляхи у Середземноморській та Близькосхідній регіони [3].

З самого початку відновлення незалежності Україна розвивала свої відносини з Туреччиною на рівні стратегічного партнерства. Підставою для цих відносин є як історичне підґрунтя, так і геостратегічне, що включає політичну, економічну, культурну та інші складові, пріоритети обох держав.

Сумісний внесок двох держав в українсько-турецький діалог про сучасне і минуле – це не лише передумова конкретної оцінки спільної спадщини українсько-турецького сусідства, а й важливий стимул пошуку шляхів подальшого розвитку і збагачення нашого партнерства [4]. Важливу роль у ньому відіграють близькість геополітичних та геостратегічних цілей, прагнення держав інтегруватись до західноєвропейських структур. Є всі підстави вважати, що на сьогоднішній день стратегічне українсько-турецьке співробітництво в економічній сфері сформувалося. Однак існують проблеми, які слід вирішувати. Звідси – необхідність об'єктивного дослідження особливостей налагодження і розвитку українсько-турецьких двосторонніх відносин.

Постановка завдання. У цьому контексті велику увагу слід приділити саме співпраці двох країн у економічній галузі. Слід зазначити, що для того щоб поглибити і розширити торговельно-економічні відносини, потрібно переходити до реалізації конкретних проектів у контексті використання транспортних потенціалів двох держав та активізації співробітництва у галузях енергетики, високих технологій, аерокосмічної промисловості та військово-промислового комплексу, залучення турецьких інвестицій в економіку України і на цій основі збільшення товарообігу до 10 млрд. дол. США до 2010 р [2]. Важливим напрямом може стати перехід від традиційних форм торгівлі до цільової програми виробничої та інвестиційної кооперації в пріоритетних галузях і сферах економіки обох країн. Перспективною залишається сфера воєнно-технічного співробітництва, де Україна може виступати для Туреччини в якості вигідного альтернативного партнера (особливо в ракетно-космічній галузі, в галузях бронетехніки і кораблебудування, у сфері сучасних воєнних

технологій і та ін.) [4].

Широкомасштабне двостороннє співробітництво, реалізація спільних проектів є цілком реальними у таких галузях, як енергетика, будівництво нафто- і газопроводів, хімічна, вугільна, лісова, деревообробна і текстильна промисловості, металургія, будівництво, аерокосмічна сфера, судно- і авіабудування, сільське господарство, транспорт, сфера високих наукомістких технологій, туризм, вивчення натуральних ресурсів Чорного моря, вихід на ринки третіх країн [4].

Результати: Після встановлення дипломатичних відносин у 1992 р. обсяги торгівлі товарами між Україною і Туреччиною лише трохи перевищували 120 млн. дол. США на рік, то починаючи з 1995 р., цей показник стабільно перевищував 1 млрд. дол. США і досягнув у 2007 р. свого максимального рівня – 3,409 млрд. дол. США, в т.ч. експорт українських товарів – 2,55 млрд. дол. США, а імпорт турецьких товарів – 859 млн. дол. США [3]. Динаміка торгівлі товарами між Україною та Туреччиною наведена у табл. 1 та рис. 1.

Таблиця 1. Показники торгівлі товарами між Україною та Туреччиною за 2000-2007 рр. (млн. дол. США)

Показники	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2007
Товарообіг	1082,4	1197,3	1489,4	1277	2352,25	2642,67	3409,13
Експорт	907,5	1046,5	1277,6	946	1941,12	2034,97	2550,05
Імпорт	174,9	150,8	211,8	330,9	411,128	607,70	859,08
Сальдо	732,6	895,7	1065,8	616	1530	1427,28	1690,97

Обсяги експорту збільшилися, в основному, за рахунок поставок продукції сільськогосподарського призначення, металопродукції та поставок продукції хімічної промисловості. Імпорт зріс за рахунок збільшення поставок автомобілів, мінералів, металопродукції. Щодо імпортованих поставок з Туреччини, то на товари легкої промисловості припадає 15,2%, продукцію сільського господарства і харчової промисловості – 14,2%, автомобілі – 10,4%, котли, машини та апарати – 9,3%, продукти нафтопереробки – 9,2%, полімерні матеріали та пластмаси – 7,7%, шпакатурні матеріали – 6,4%, електричні машини та апарати – 4,5%, вироби з чорних металів – 4%, папір та картон – 2%, меблі – 1,2% [3].

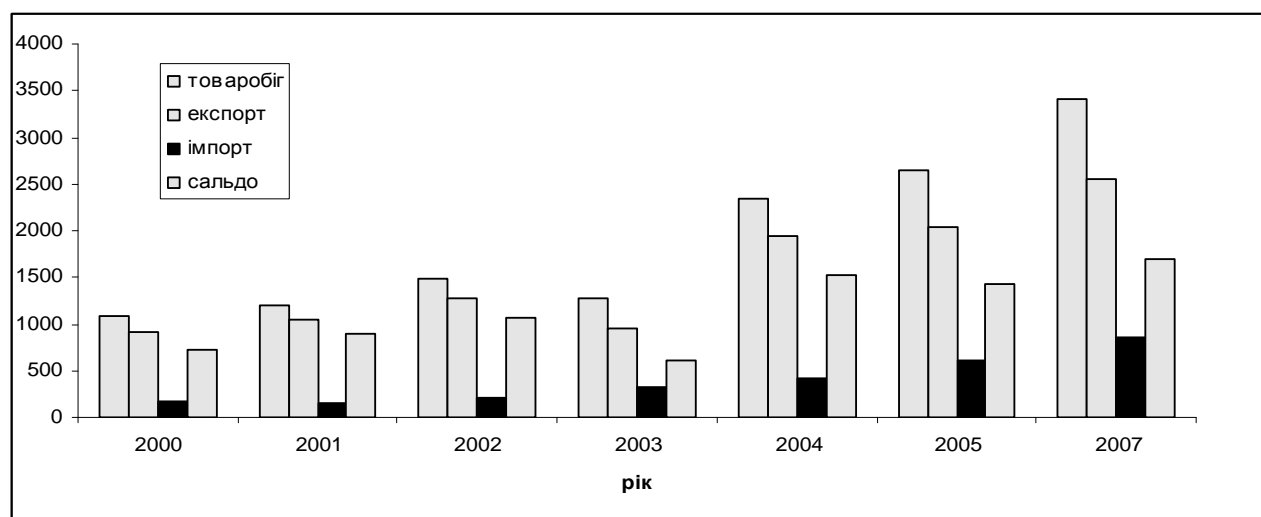

Рис. 1. Структура імпорту та експорту товарів з Туреччини в Україну 2000-2007 рр.

У структурі турецького експорту до України на високотехнологічні товари припадає майже 25%, що значно перевищує аналогічний показник українського експорту до Туреччини. Щодо торгівлі послугами, то за 2006 р. їх обсяги склали 228,2 млн. дол. США (на 24% більше ніж у 2005 р.), в т.ч. їх експорт становить 108,36 млн. дол. США (+20%), а імпорт – 119,9 млн. дол. (+ 28%) [5].

Основна частка в експорті послуг до Турецької Республіки припадає на транспортні перевезення (74,3%), а також будівельні послуги (9,8%), послуги зв'язку (2,4%) та туризм (3%). Щодо імпорту турецьких послуг, на транспортні перевезення припадає лише 28,1%, туризм – 57,6%, будівельні послуги – 2,3%, послуги зв'язку – 1%, комп'ютерні послуги – 1,2% [3].

Найбільш відомими українськими компаніями, які здійснюють експорт своїх товарів до Туреччини є «Індустріальний союз Донбасу», завод ім. Ілліча, «Азовсталь», «Запоріжсталь», «Азовмаш», «Криворіжсталь», «Мотор-Січ», Одеський припортовий завод, концерн «Стирол» тощо. Серед турецьких компаній, які здійснюють поставки товарів в Україну, слід зазначити «Евайп», «Бета», «Ефес», «Тюрксель», «Айгаз», «Текнотес», «Віта - Україна», «Лорд Фуд», «Ата і Колінз», «Улькер» та ін. На перспективи розвитку зовнішньої торгівлі України впливатиме зростаюча конкуренція з боку турецьких виробників у трудомістких та природно орієнтованих галузях виробництва (текстильної та хімічної галузі) [3].

Удосконалення структури економіки та експорту, організаційні заходи щодо просування, наприклад чорних металів, дозволить Україні отримувати додаткові переваги від торгівлі. Реалізація спільних інфраструктурних проектів (будівництво нафтопроводу "Джейран - Самсун", газопроводу "Набукко", міжнарод-

ної поромної лінії Стамбул - Одеса - Ялта - Новоросійськ - Сочі") Дозволить реалізувати транзитний потенціал країн [2].

В умовах ринкового трансформування економіки України дуже гострою є потреба в значних іноземних інвестиціях. Для більшості країн ефективно використаний іноземний капітал стає ключовим фактором їх розвитку. Звичайно, залучення іноземних інвестицій відіграє важливу роль і в структурі пріоритетів української економіки. На сьогоднішній день потреба в інвестиціях для структурної перебудови української економіки зростає.

Зазначимо, що серед 119 країн-інвесторів України, Туреччина займає 23 місце за об'ємами прямих інвестицій в економіку України. Станом на 2006 р., сума турецьких інвестицій в Україні зросла в 1,6 рази проти обсягів, які були у 2005 р. і склала 386,8 млн. дол. США. Та у 2007 р. взаємодія України та Туреччини в інвестиційній сфері досягла свого піку, де турецькі інвестиції досягли майже 1 млрд. дол. [5].

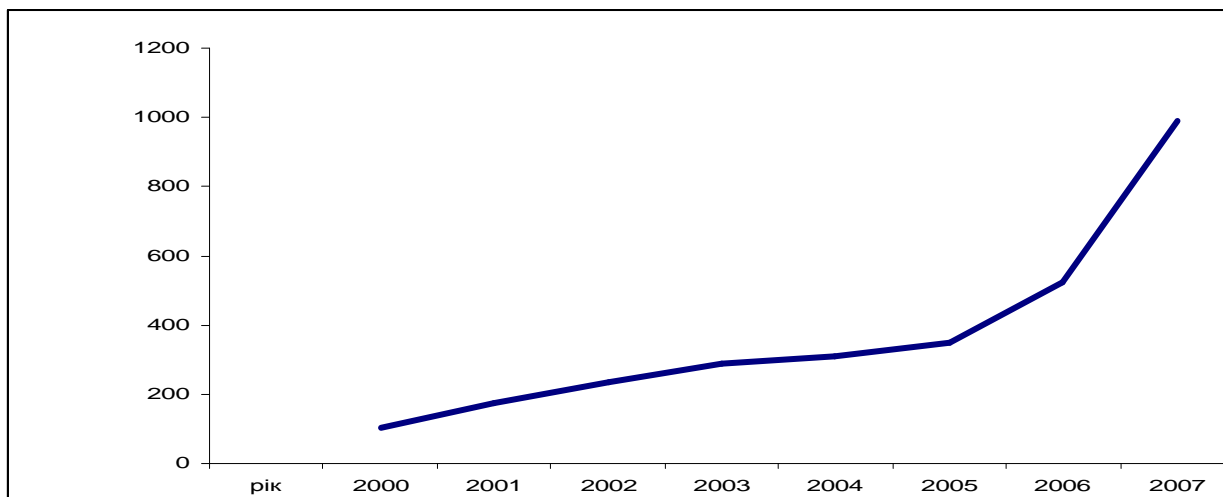

Рис. 2. Турецькі інвестиції у економіці України за 2000-2007 рр.

Найбільша кількість турецьких інвестицій знаходиться у будівельній сфері – 19,8 млн. дол. США (23,6%), харчовій промисловості – 12,7 млн. дол. США (15,1%), хімічній та нафтохімічній промисловості – 10,3 млн. дол. США (12,3%), металургії та обробці металів – 10,8 млн. дол. США (12,9%), оптовій торгівлі – 8,6 млн. дол. США (10,3%) [5].

Сьогодні в Україні працює 411 підприємств з турецькими інвестиціями, серед яких - “Евйап-Україна”, “Пізель-Баті-одеса”, “Ютонг”, “Ербауер”, “Тур Укрейн”, “Амтек”, “Роше” тощо. Вони діють переважно в АР Крим, Одеській, Київській, Донецькій областях [2].

Як відомо, Туреччина виявила цікавість і має намір брати участь в реалізації інфраструктурних проєктів під час підготовки України до чемпіонату Європи з футболу в 2012 р. Зараз обсяг інвестицій турецьких компаній в секторі будівництва складає близько 1 млрд. дол. США, в інших сферах - близько 100 млн. дол. США. Досвід турецьких будівників відомий по всьому світові: вони славляться якістю виконаної праці та здачею її у строк. Велика кількість крупних і надійних турецьких компаній приступили до реалізації проєктів з будівництва готелів, доріг, мостів, а також житлових проєктів.

Велика кількість крупних і надійних турецьких компаній приступили до реалізації проєктів з будівництва готелів, доріг, мостів, а також житлових проєктів. На даний час 20 турецьких будівельних компаній залучені до 41 проєкту, загальна вартість яких складає близько 500 млн. дол. США [2]. Київ займає перше місце за їхньою кількістю. Висока якість і низькі, порівняно з європейськими, ціни є основною перевагою турецьких компаній при укладенні контрактів в Україні. Як правило, турецькі підприємці задіяні до будівництва і модернізації промислових заводів, нафтохімічних комплексів та нафтопереробних заводів, бізнес-центрів, готелів, масштабних житлових проєктів тощо. Найвідоміші турецькі компанії в Україні у галузі будівництва - це “Тексер”, “Догуш”, “Айсель”, “Ербек” та інші [3].

Динаміка інвестицій з Туреччини в українську економіку нині є непоганою, але кожній країні є над чим попрацювати, оскільки йдеться про проблеми подвійного оподаткування, лібералізації торгового режиму, більш привабливий взаємний інвестиційний клімат.

Притік українських інвестицій в турецьку економіку на сьогодні є незначними і сягають близько 420 тис. дол. США. Зараз в Туреччині існує лише 4 українських компанії, діяльність яких пов'язана з нерухомістю і транспортними перевезеннями. Основною причиною низької присутності українського бізнесу на ринку Туреччини є брак вільного капіталу для інвестицій [4].

На сучасному етапі розвитку найбільш актуальною є проблема активізації регіональної економічної політики. У свою чергу саме Туреччина посідає чільне місце в сфері зовнішньоекономічного співробітництва з Дніпропетровською областю. Вона виступає стратегічно важливим партнером регіону як у зовнішній торгівлі, так і в інвестиційній діяльності.

Історія відносин України з Туреччиною бере свій початок від 20 листопада 1991 року. Саме цього дня

між Україною та Туреччиною були встановлені консульські відносини. Станом на 2007 року між Україною та Туреччиною укладено 80 міжнародних договорів, з яких 43 носять суто економічний характер [1].

Українсько-турецькі відносини, які розвиваються на регіональному рівні, досягли значних успіхів в економічній співпраці. В першу чергу це стосується товарообігу між Туреччиною і Дніпропетровською областю, який зростає з року в рік. Так у 2007 році він склав 871,5 млн. дол. США, експорт – 669,7,5 млн. дол. США (8,9% від загального обсягу експорту товарів з регіону), імпорт – 201,8 млн. дол. США (3,2% у структурі загального обсягу імпорту товарів в область). В експорті товарів до Туреччини переважає металопродукція, продукція сільського господарства та хімічної промисловості, а в імпорті товарів області з Туреччини переважають: цитрусові, текстиль і вироби з текстилю, товари, мінеральні продукти, механічні і електричні машини, полімерні матеріали і пластмаси [3].

Стосовно інвестицій, то найбільшу кількість з них було вкладено в хімічну та нафтохімічну промисловість (25,5 %), харчову промисловість (13,4%) та оптову торгівлю (15,4%). За підсумками 2007 року Туреччиною було вкладено інвестиції в 28 підприємств Дніпропетровської області на суму близько 7,5 млн. дол. США, що складає 1,5% об'єму загальних іноземних інвестицій в область. 72% турецьких інвестицій вкладено в підприємства переробної промисловості (5,7 млн. дол. США), 22% - в підприємства оптової і роздрібною торгівлі, торгівлі транспортними засобами (1,4 млн. дол. США), окрім цього, інвестиції залучені в транспорт і зв'язок, будівництво та послуги. Проведення в Дніпропетровську Євро-2012 – це чудова можливість для залучення інвестицій у регіон, і збільшення обсягів співробітництва. Тепер з'явилася нагальна потреба у розвитку інфраструктури, будівництві нових готелів, стадіонів, парків, реставрації доріг, аеропортів тощо [5].

У Дніпропетровській області працює 31 компанія з турецькими інвестиціями, серед яких можна виділити „Ютонг”, „Евіяп-Україна”, „Ербауер”, „Леда”, „Амтек”, „Роше”, „Тур Україн”. Більшість з них займаються відбудовою житлових будинків та інших об'єктів [3].

Перспективними напрямками торговельно-економічної співпраці є енергетична галузь, будівництво нафто- і газопроводів, хімічна промисловість, транспорт, сільське господарство, наукомісткі технології.

Перші кроки у напрямку плідного співробітництва вже зроблено. Але необхідно проводити якомога більше зустрічей для конкретизації відносин і працювати на результат.

З урахуванням вищезазначених чинників, можна казати про те, що стратегія українсько-турецьких стосунків у контексті пріоритетних завдань сучасного зовнішньоекономічного курсу України має бути активнішою, наступальною, базуватися передусім на національних інтересах.

Активізація цих стосунків дозволить нашій державі вирішувати ряд актуальних для країни завдань, а саме:

- у рахування досвіду Туреччини дозволить виробити більш чітку політику вступу до європейських структур;
- тісне українсько-турецьке економічне співробітництво надасть реальну можливість диверсифікації енергоносіїв, забезпечить активну роль України у формуванні нової системи транспортних комунікацій на Євразійському просторі та транзиту енергоносіїв із Близького Сходу та Каспію до Європи;
- створює сприятливі можливості для надходження в Україну значних інвестицій за вигідними умовами;
- відкриє ринок збуту для багатьох видів української промисловості, військово-технічної, сільськогосподарської та інших видів продукції, вихід на ринки третіх країн.

Висновки. Для реалізації своїх економічних інтересів Україні слід:

1) проводити регулярні консультації з турецькими підприємцями для вдосконалення напрямів економічної співпраці. Динаміка двосторонніх відносин у підприємницькій діяльності між країнами впродовж останніх років засвідчує позитивні тенденції і значний потенціал, які варто спільними зусиллями зберегти і розвивати.

2) подолати політичну нестабільність, бо саме за умови стабілізації інвестори охоче вкладатимуть кошти в розвиток нашої економіки. І якщо її буде подолано, то притік інвестицій може збільшитися до 1,5 – 1,8 млрд. дол. і наша країна зможе вийти на більш високий економічний рівень.

3) необхідно розвивати банківську систему, зміцнювати небанківські фінансові установи, зменшити ризики кредитування і все це створить умови для реалізації довгостроковому інноваційно-інвестиційному кредитуванню.

У подальшому ці складові створять умови для більш розширеної економічної співпраці.

Джерела та література

1. Борщевський В.В. Іноземні інвестиції, як чинник регіонального розвитку //Фінанси України. – К.,2008 – №5. – С.18
2. Галицька Т.К.. Міжнародне співробітництво та внутрішні резерви інвестування в економіку України //Економіка України. – К., 2006 - №1. – С. 24-29.
3. Українсько-турецькі відносини в економічній сфері – www.turkey.co.ua/posol.php
4. Болебрух А. Г. Україна та Туреччина: перспективи співробітництва //Матеріали першої міжнародної науково-практичної конференції „Європейська інтеграція і перспективи розвитку економічного потенціалу України на сучасному етапі „ – Дніпропетровськ, 2007. – 106 с.
5. Інвестиційна діяльність України – www.in.gov.ua